

Zato će arhivi uz prikupljanje kompjuterskih zapisa morati prikupljati identičnu ili kompatibilnu tehniku za njihovo isčitavanje.

Kako se uređuje jedan specijalni arhiv može se vidjeti u dva rada o arhivu koji je formiran u londonskoj Tate Gallery. Sarah Fox-Pitt opisuje njegov postanak i razvoj kao arhiva britanske umjetnosti dvadesetog vijeka (Archives, br. 74, str. 94—106), a Clare Colin daje njegovu strukturu (Archives, br. 75, str. 144—152). Prvu grupu sačinjavaju dokumenti same galerije (»registratura«), drugu arhivi pojedinih umjetnika (»rukopisne ostavštine«), treću mikrofilmovi, četvrtu audio-vizuelni zapisi, petu fotografije, šestu plakati, sedmu izresci iz štampe, osmu razglednice i devetu dokumentacija o prodaji rukopisâ.

Specijalisti za »stariju građu« će s posebnim interesom pročitati rad Trevora Fouldsa: Srednjovjekovni kartulari (Archives, br. 77, str. 3—35). Radi se o vrijednom prikazu kartularâ na području Engleske, Škotske i Walesa.

Poseban problem u arhivima predstavlja reprografiranje dokumenata jer u svakom slučaju izaziva njihovo oštećenje. Hugh Wilman prikazuje tri nova metoda kopiranja dokumenata koji se primjenjuju u Britanskoj biblioteci (Archives, br. 78, str. 85—88). Fotokopirni aparat postavljen iznad glave (Overhead Photocopier) omogućava da se rukopisna knjiga ne otvara potpuno već samo u obliku V, a snima se samo jedna stranica. Time je izbjegnuto rasklapanje knjige kojim se dosta oštećuje stari uvez, a pritisak na listove koji se snimaju je minimalan. Uređaj se zove »Arhivist«. Mnogo složeniji uređaj je digitalni preslikač (The Image Digitiser). On pretvara sliku stranice u elektronski digitalni signal koji se dalje prenosi ili na ekran ili na uređaj za štampanje. Žarulja koja se koristi je bez ultravioletnih i infracrvenih zraka. Posebna su mu prednost mogućnosti snimanja na digitalne optičke diskove. Jedan disk od 12 inča može sadržavati snimke nekoliko desetaka tisuća stranica. Konačno, treći postupak reprografiranja je elektroluminiscentno kopiranje (Electroluminescent Copying). Ono je posebno prikladno za stare knjige koje se uopće ne smije rasklapati. Radi se o posebnoj, poput lista tankoj, fleksibilnoj elektroluminiscentnoj lampi koja se zajedno s fotopapirom umeće između listova. Knjiga se, zatim čvrsto zatvori, lampa uključi na određeno vrijeme (npr. 1 sekunda), a zatim se tako eksponirani fotopapir redovnim postupkom razvije. Svjetlost ovih lampi je potpuno hladna i bez ultravioletnih zraka. Uređaj se može koristiti samo za potpuno ravne listove, a rubni dio lampe ne svijetli pa dio lista koji je pod njim ne može biti snimljen. (IVO FICOVIĆ).

»ŠIBENSKI DIPLOMATARIJ. ZBORNİK ŠIBENSKIH ISPRAVA. POVIJESNI SPOMENICI ŠIBENIKA I NJEGOVA KOTARA«, sv. 1, Šibenik 1986. Još je 1868. god. Sime Ljubić upozorio na važnu grupu šibenskih isprava, a i kasnije se o njima mogu pronaći informacije u literaturi. Šibenski fond građe općenito je veoma bogat i značajan za šire područje Primorja SRH, ali Muzej grada Šibenika s pravom je u svojoj novopokrenutoj seriji »Povijesni spomenici Šibenika i njegova kotara« uzeo za prvi svezak upravo materijale diplomatarija koji se donedavno nalazio u Austriji (pretpostavlja se da je tamo dospio u prvoj polovini 19. st.), a vraćen je 1977. Tu se zapravo radi o srednjovjekovnim ispravama, i to onima iz razdoblja od 1167. do 1494.

godine. Materijale su sada priredili za objavljivanje dr Josip Barbarić iz JAZU i mr. Josip Kolanović iz Arhiva Hrvatske. Knjiga ukupno ima XIX + 402 strane, uključivši i »uvodnu riječ« S. Grubišića, uvodni tekst priređivača »Zbornik Šibenskih isprava 'Šibenski diplomatarij'«, popise kratica i znakova, bibliografskih kratica, pregled izdanja diplomatskih izvora što se navode u zborniku, redosljed isprava u Diplomatariju, indexe osoba, mjesta i pojmova, kronološki pregled isprava, te današnje nazive mjesta. Ukupno je objavljeno 166 isprava, koje vremenski sežu od 5. srpnja 1255. do 13. srpnja 1425. Tekstovi imaju regeste na hrvatskom ili srpskom jeziku te znanstveni aparat. Ovo djelo zapravo je kodeks koji nije nastao prije 17, a ni poslije sredine 18. stoljeća. Pisar je — prema priređivačima — bio crkvena osoba iz primorske Hrvatske. Zbornik je nastao iz želje da se sačuvaju dokumenti o šibenskoj prošlosti, a izbor dokumenata govori o čovjeku koji je morao biti »dobro upoznat s prošlošću šibenske komune«. Sastoji se od dvije uočljive cjeline: od isprava koje datiraju iz vremena prije dolaska Šibenika pod mletačku vlast (1412) i one iz vremena venecijanske vladavine tim gradom. Dokumenti su bili prepisani, ali uporedba s originalima govori kako je očito da je prepisivač radio veoma savjesno. Iako su neki dijelovi Diplomatarija već objavljivani, ovdje se on prvi put donosi u cjelini, pa knjiga ulazi u red značajnih izdanja naše znanosti. Štoviše, daje dobar uvid u razvoj i život Šibenika a i širega područja. (PETAR STRČIĆ).

»KORČULANSKI STATUT. STATUT GRADA I OTOKA KORČULE IZ 1214. GODINE«. Zagreb-Korčula 1987. U prvi red veoma značajnih pravnih i pravopovijesnih spomenika slavenskih naroda te kulturnih društva općenito ide i Korčulanski statut za kojega se kaže da je iz 1214. godine. Ukoliko je zaista datiran te godine, onda je taj spomenik najstariji »pravni zbornik jugoslavenskih naroda, a poslije Ruske pravde iz XI, odnosno XII stoljeća, najstariji pravni spomenik svih Slavena« kako se u dnevnoj štampi (»Vjesnik«, Zagreb, 21. lipnja 1987, str. 14) reklamira to (inače) veoma uspješno izdanje. Djelo su pod gornjim naslovom zajedno objavili JAZU, Pravni fakultet u Zagrebu i Splitu, te Skupština općine Korčula, dok je Grafički zavod Hrvatske izvršni izdavač. Pisan na latinskom jeziku, taj pravni spomenik već je djelomično preveden i na talijanski, njemački i ruski jezik, a sada je dat prijevod na hrvatski ili srpski jezik, i to redakcije iz 1256, s dodatkom iz 1271. godine. Dati su i sažeci na engleskom, talijanskom, francuskom i njemačkom jeziku, te uvodne riječi (pismo predsjednika Sabora SRH dra Anđelka Runjića, riječ predsjednika Skupštine općine Korčula D. Kalogjere i riječ urednika Z. Šeparovića).

Dok je urednik mnogo odlučniji u svojoj tezi da Korčulanski statut potječe upravo iz 1214, priređivač odnosno prevodilac prof. dr Antun Cvitanić mnogo je suzdržaniji, pa kaže ovako: »Radi unapređenja svojih unutrašnjih društvenih odnosa i zaštite otočke autonomije Korčulani su, navodno, već 1214. godine sastavili statut svoje Komune. Sačuvao nam se međutim njegov tekst iz 1265. s kasnijim dopunama i izmjenama«. Iznenađuje ta disonantnost u riječima između urednika i priređivača jednoga te istoga izdanja. No, zanimljivo je da je baš ovim statutom JAZU započela s objavljivanjem svoje ugledne serije »Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium«, i to 1877, u redakciji Jaromira Hanela. Sada, u ovoj knjizi (str. XXXVIII + + 191 + XV + 226), na jednome mjestu, dat je opsežniji predgovor i uvod